

Ünnepek

Lekció: Jn. 18.28-19.37

Textus: Jn. 19.12

2009. ápr. 10. Nagypéntek

Gazdagrét

Pilátus sodródása

Pontius Pilátus neve visszavonhatatlanul és kitörölhetetlenül bevonult a világtörténelembe. Pilátus világhírű lett – Jézus Krisztus oldalán. Nem azért ismerjük ezt a római helytartót – szemben sok másik, számunkra ismeretlen római tisztségviselővel - mert kiemelkedő hadvezér, bölcs vagy államférfi lett volna. Azért nem feledkezett meg róla eddig a világ – és nem is fog, amíg világ a világ – mert bárhol bármikor vallást tesznek Jézus Krisztusról, mindig elmondják: „*szenvedett Pontius Pilátus alatt*”. Pilátus kitörölhetetlent alkotott, vagy inkább mulasztott. Naponta tömegek veszik ajkukra a nevét, de nem azért, hogy tisztelettel emlékezzenek meg róla. Azért nem felejtjük el Pilátus nevét, mert egy különös helyzetben találkozott Isten Fiával. Ha nem találkozott volna vele, senki sem ismerné őt. Így azonban híresebb lett a császárnál is.

A hitvallásban Pilátus több mindenkit képvisel. Képviseli az államhatalmat – a politikát – a maga fonák voltában. Képviseli a pogányokat, azaz a nem zsidókat, hogy soha ne feledjük: nem a zsidók, mint nép, felelősek Jézus haláláért. És végül képviseli az embert, minden embert, bennünket is: mi vagyunk ott Pilátus korrupciós hatalomszeretetében, éppen úgy, mint a zsidó vezetők gyilkos szándékaiban és a tömeg elvakult indulatában, amely halálra juttatja Isten Fiát. Mi mindannyian ott vagyunk azok között, akik keresztre feszítették Jézust. A mai napon Pilátusra tekintünk – hogy magunkat lássuk meg. Hogyan sodródik az igazságot felismerő Pilátus? Hogyan jutott oda, hogy Jézussal való találkozása elrettentő példaként íródott be a világ történelmébe? Mit leplez le, és miben sürgel bennünket a Szentlélek megtérésre ma Pilátus sodródása fényében?

I. Hogyan sodródik Pilátus?

János evangélista gyönyörű szerkesztéssel adja elénk Jézus Pilátus előtti kihallgatását. A leírás azzal kezdődik, hogy „*Jézust Kajafástól a helytartóságra vitték. ... Akik vitték, maguk nem mentek be a helytartóságra, hogy ne legyenek tisztátalanokká, hanem megehessék a húsvéti vacsorát.*” A Jézust vádlók a helytartóságon kívül vannak, Jézus belül, Pilátus pedig ki- és bejár a két helyszín között. Hat alkalommal változtatja a helyszínt, egyszer bent beszél Jézussal, majd kint a zsidókkal. Ide-oda szaladgálása rámutat a csapdára, amibe került, és az erőkire, amelyek között döntenie kell.

Pilátus több alkalommal megpróbál kitérni a zsidó vezetők nyomása elől. Először nem akar foglalkozni az ügygel, és azt javasolja, hogy ítéljék el a saját törvényük szerint. Azonban a korabeli törvények nem adták meg a halálbüntetés jogát a zsidó nagytanácsnak, ezért ők rá kell hogy vegyék Pilátust a halálos ítélet

kimondására. Pilátus bement a helytartóságra, és először áll szemtől szemben Jézussal. A kihallgatás a zsidók által hangoztatott vádról folyik: „*Te vagy a zsidók királya? ... Az én országom nem ebből a világból való... Akkor mégis király vagy te? ... Én azért születtem, és azért jöttem, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról: mindenki, aki az igazságból való hallgat az én szavamra.*” Erre Pilátus csak ennyit tud mondani. „*Mi az igazság?*” Még ha nem is érti Pilátus, hogy milyen országról és milyen igazságról beszél Jézus, vagy ha nem is hisz abban –kemény katona létére – hogy létezik igazság, amely meghaladja a pillanatnyi hatalmi érdekeket, egy dolog bizonyossá lesz számára: Jézus ártatlan és ártalmatlan.

Kimegy a zsidókhoz, és a következő ajánlatot teszi: „*Én nem találok benne semmi bűnt. Szokás nálatok, hogy valakit szabadon bocsássak a húsvét ünnepén: akarjátok-e, hogy szabadon bocsássam nektek a zsidók királyát?*” Pilátus ezen a ponton kezd sodródni. Tudniillik látja, hogy Jézus ártatlan, de mégis bűnösként kezeli. Arra játszik, hogy ha amnesztiával engedi szabadon Jézust, azzal egyértelmű üzenetet közvetít a zsidóknak, és Jézusnak, valamint követőinek is. Szabadon engedi, tehát tiszta marad, ugyanakkor ezzel mintegy figyelmezteti, megfélemlíti Jézust és követőit, és ezzel kedvében jár a zsidóknak.

A zsidók igényeit azonban ez nem elégíti ki. Barabbást választják, aki rabló volt. Pilátus újra bemegy a helytartóságra, és parancsot ad Jézus megkorbácsolására, ami nem ritkán halálos kimenetű fenyítés volt. Ezzel együtt a katonák brutális játékot játszottak Jézussal, aki ellen a vád az volt, hogy királyságra tör: „*tövishől koronát fontak, a fejére tették, és bíborruhát adtak rá... ezt mondták: Üdvözlégy, zsidók királya – és arcul ütötték.*” Pilátus az így megalázott és meggyalázott Jézust kivitte a zsidók elé, mondván: „*Íme, az ember.*” Újra hangsúlyozta, hogy nem talál bűnt benne. Ez volt a helytartó második próbálkozása. Amint meglátják az összetört, véres, félhalott áldozatot, hátha jobb belátásra jutnak. Íme, az ember! – hallják; hátha belátják, esély nincs arra, hogy ez a szerencsétlen, nyomorult, véres senki bármiféle királyságot, hatalmat szerezzen magának, és fenyegetse őket. De Pilátus megint elszámolta magát. Kórusban üvöltik: „*Feszítsd meg, feszítsd meg!*” Majd amikor egy erőtlen próbálkozással Pilátus azt mondja, vigyétek, feszítsétek meg ti magatok; annyit mondanak: meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát.

Ezen újabb vád hallatán Pilátust valamiféle babonás félelem szállta meg, majd ismét bement a helytartóságra, és másodszor is kihallgatta Jézust. Az előző találkozó az igazságról, ez a második – az összevert Isten Fiával – a hatalomról szólt. Jézus kijelentésével végződött: „*Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna neked.*” Pilátus valamit megérezett. Megsejtette, hogy nem akármilyen közönséges, magát királynak tartó lunatikussal áll szemben. Tudta, hogy mi az igazság - Jézus ártatlan -, és valahol érezte azt is, hogy ennek tétje van.

A harmadik próbálkozás ezzel a megjegyzéssel kezdődik: „*Pilátus igyekezett őt szabadon bocsátani...*” Igyekezett. Meg volt benne a szándék. Próbálkozott a helyes irányba menni. Kísérletet tett arra, hogy szembemenjen a zsidókkal, akikkel kölcsönösen megvetették egymást. És bár látta Pilátus az igazságot, ekkorra már elsodródott. Hiába mondta, hogy ártatlan, meg akart felelni a zsidóknak, és belement abba, hogy Isten Fiát bűnösként kezelje. Hiába igyekezett a dolgokat visszajára

fordítani, gyengének bizonyult. És akkor a zsidók kijátszották az aduászt: „*Ha ezt szabadon bocsátod, nem vagy a császár barátja: aki királlyá teszi magát, az ellene szegül a császárnak.*” És ezzel Pilátus érzékeny pontjára tapintottak. Az igyekezetnek vége lett; Pilátus kiszolgáltatta Jézust, hogy megfeszítsék.

Lépésről lépésre sodródott el ez az ember. Felismerte az igazságot, még szándékozott is annak fényében eljárni, de végül kudarcot vallott. Láttuk, hogyan történt ez, most próbáljuk megérteni, hogy miért sodródott el Pilátus?

II. Miért sodródik Pilátus?

Látnunk kell, hogy az egyik ok az, hogy mindjárt az elején belement a kompromisszumba, azt gondolván, hogy így megússza a súlyosabb helyzetet. Feláldozta az igazságot a remélt politikai haszon végett. Nem állt ellen a nyomásnak, nem volt szabad arra, hogy ragaszkodjon az igazsághoz. Eltaktikázta magát, hiszen azt gondolta, hogy ha jól taktikázik, akkor felveheti a harcot a hamisság ellen. *Az igazság iránti teljes elkötelezettség helyett a taktikus kompromisszumkeresést választotta – végzetére.* Hányszor és hányszor tesszük ugyanezt: tudjuk, hogy mi az igazság, tudjuk, hogy mit kellene tennünk vagy szólnunk egy helyzetben, de tartunk ennek az egyszerű, egyértelmű és világos lépésnek a következményétől. Abban a pillanatban megszületik a fejünkben a taktika. Kicsit bonyolultabb, de sokkal több reménnyel kecsegtet: úgy érzük el a célt, hogy közben nem fizetünk árat. Mindenki jól jár. Az igazság iránti egyszerű, egyértelmű és teljes elkötelezettség helyett, Pilátussal együtt, a bonyolult taktikázást választjuk. Ne legyenek kétségeink: erről a bölcsességről mondja Isten Igéje azt, hogy földi, testi és ördögi (Jak. 3.15). De vajon miért választja Pilátus a taktikázást az igazság helyett?

Röviden azért, mert Pilátus lelke, szíve nem az igazság foglya, hanem sok egyéb más erő szorításában volt. Hiába igyekszik az igazság felé, ha nem az igazság uralja. Hiába ismeri fel az igazságot, ha élete nem az igazság birtokában van, hanem minden fajta hamis erő fogságában. Pilátus belülről nem szabad az igazat, a jót választani. Rabja a hazugságnak, ami körbeszötte az egész helyzetet. Rabja a zsidók iránti gyűlöletnek. (Mint római helytartó, számos alkalommal rendezett vérfürdőt a zsidók között.) De legfőképpen rabja a karrier- és hatalomváagnak, ill. annak a félelemnek, hogy megtörhet felfelé ívelő karrierje. Pilátus, aki bírja a „császár barátja” előkelő címet, korábbi kegyetlenkedései miatt figyelmeztetést is kapott a császári udvartól. Féltő, ha zavargások törnek ki a zsidók között azért, mert nem tesz eleget nekik, bajba kerül. Ezért találja teljes erővel a leggyengébb pontján a zsidók fenyegetése: „*Ha ezt szabadon bocsátod, nem vagy a császár barátja...*”

Hiába ismeri fel tehát Pilátus az igazságot, mivel bensője nem az igazságnak elkötelezett, mivel ő nem az igazság rabja, hanem saját karriervágyának és múltbeli bűneinek foglya, nem tud többet, mint igyekezni, sodródni, majd végleg elsodortatni. Milyen emberi, milyen mindennapi, milyen leleplező és milyen fájdalmasan szembesítő mindez... Ez ma, Jézus Krisztus megfeszítésének a napján a kérdés nekünk: Kinek a foglya a mi szívünk? Kinek a tulajdona vagyunk? Jézus Krisztus, az igazság uralkodik rajtunk, vagy pedig számos egyéb erő kötözi a szívünket, miközben

az igazságot, Jézust felismerve erőtlén lépésekkel igyekszünk valami jóra? Jézus Krisztus uralja az életünket, vagy az anyagi biztonság iránti vágy? Jézus Krisztus ural téged, vagy az a mindent elsöprő vágy, hogy mások szeressenek és megbecsüljenek? Jézus Krisztus az Urad, vagy pedig az, hogy testi vágyaidat mindenképpen ki kell elégítened? Jézus Krisztus uralja szíved, vagy az a vágy hajt, hogy te uralj mindenki mást magad körül? Vessünk egy pillantást arra a Jézusra, aki meg tud bennünket szabadítani a sodródástól!

III. Hogyan és miért szabad Jézus?

Pilátus, akié látszólag a legtöbb hatalom Jézus kihallgatásában, sodródik - kitéve a zsidók gyűlöletének és saját szenvedélyeinek. Jézus Krisztus, aki látszólag sodródik az egymásnak feszülő hazug erők és taktikázások közepette, akit végül maga alá temetnek ezen erők, hiszen keresztre feszítik, mégis az egyetlen szabad személy a történetben, és ő az egyetlen, aki szabadságot tud hozni nekünk, sodródóknak a mai napon.

Lássuk most úgy magunk előtt a megkorbácsolt, kigúnyolt és keresztre feszített Jézust, amint Pilátusnak jelentette ki magát: ő jött, hogy bizonyosságot tegyen az igazságról, és övé minden hatalom, ő az Úr. Egyedül Jézus Krisztus az igazság, egyedül ő a valóság. Ő benne van jelen teljes mértékben az ember, te és én, valamint benne van jelen közöttünk, számunkra a legteljesebb módon Isten. Jézus Krisztus valóságos ember és valóságos Isten. Ez az igazság, a valóság lényege.

Jöjj, és nézd meg benne az embert! Pilátus mondja: Íme, az ember! Nem ismeri szavai jelentőségét és mélységét. Ne tudja, hogy az összevert, meggúnyolt, majd keresztre feszített Jézust bűneink miatt törték össze. Nem gondolja, hogy taktikázása és sodródása közben az igazságot mondja, amit maga nem ismer fel: Íme, az ember! Íme, az ember a maga Istentől való elszakíttóságában, bűnei súlya alatt, fájdalmait és nyomorúságait hordozva, Isten ítélete alatt. Jézus Krisztus az igazság, mert benne szemlélheted a magad elveszett voltát. De benne láthatod meg az igaz Istent is, az Atya igazi képét. Íme, az Isten. Az Isten, aki igazságos, és megbünteti a bűnt, és az Isten, aki szeretetében lehajolt értünk Fiában. Az Isten, aki elhordozza a bűn súlyát, az átkot, amit maga mondott ki a bűnösre. Íme, Jézusban, itt van az értünk és velünk szenvedő Isten. Isten, az élet, aki meghal, és elpusztul. Ez az az igazság, az a valóság, az a Jézus, aki uralni akarja egész lényedet. Ez az az igazság, aki birtokba vesz, aki megszabadít a hiábavaló erőktől, aki magához köti, hogy ne sodródjál, hanem benne végérvényesen elköteleződjél. Ne csak felismerd ma az igazságot, hanem add magadat át neki, kérd, hogy uraljon téged!

Ezé az Istené minden hatalom. Jézus Krisztusban szemlélheted Isten hatalmát, szeretetének erejét. Hiszen, amikor úgy tűnik, a gonosz diadalt aratott, hiszen elpusztította Isten Fiát, akkor az Atya az ártatlan szenvedésével a mi megváltásunkat végezte el. Amikor úgy tűnik, a gonosz munkája megállíthatatlanul megy előre a sodródó politikus, az istentelen vallásos vezetők, az áruló tanítvány, az eszét vesztett tömeg asszisztálásával, valójában az Úr akarata bontakozik ki.

Pilátus találkozott Jézus Krisztussal, és ez a találkozás bukásává lett. Isten irgalmas hozzánk, hogy amint ma találkozunk vele az Igében és a sákramentumban, az megváltásunkká, igazságunkká, életünké legyen! Ámen!